

16 dansers en een blaffende hond

Alsof het hen geen enkele moeite kost. Zo elegant en verfijnd danst Rosas op de zes Brandenburgse concerten van Bach. Het stuk ging woensdag in de Volksbühne in Berlijn in wereldpremière.

KOEN VAN BOXEM, BERLIJN

Ze wandelen rustig het podium op, twaalf mannen en vier vrouwen. De ene strak in het zwarte pak, de ander in zwarte korte broek. De een op stiletto's, de ander op zwarte platte schoenen. Even temporiseren en als de eerste noten van het eerste concerto (in fa groot) weerklinken, beginnen de dansers te wandelen. Naar voor, naar achter. Voorwaarts, dan weer achterwaarts. Korte draaibewegingen, soms gehuppel.

Langzaam ontvouwt zich een strak plan in de ogenschijnlijk heel spontane choreografie. De dansers bewegen perfect synchroon op het ritme van de muziek in kringen waarvan de lijnen op het podium zijn getekend. In het eerste van de zes concerten gaat Bach *full force*. Het lijkt haast een jubelende symfonie met pompende bassen. Het basso continuo heet dat in de barok, een contante stroom van bassen. De dansers op het podium creëren hetzelfde gevoel met hun ritmische passen.

Al snel is duidelijk dat Anne Teresa De Keersmaeker - ze danst zelf niet - in haar choreografie niet op zoek is gegaan naar een tegendraads antwoord op een van Bachs meesterwerken. Ze gaat een intense dialoog aan met de muziek. Haar dansers lijken orkestleden wier instrumenten toevallig hun lichamen zijn. De echte muzikanten zitten verborgen in de orkestbak, maar zijn voor de voorstelling net zo belangrijk. Het orkest van B'Rock, met standplaats in Gent, speelt twee uur lang intens en geraffineerd onder leiding van de violiste Amandine Beyer.

Aan het einde van het eerste concerto krijgen we nog een surprise van de chef. Een van de dansers wandelt met een hond op het podium. Klinkt logisch, want op dat moment schetteren de jachthoorns door de zaal. En zoals het een goede hond betaamt, blaft hij wanneer hij daar zin in heeft. Het getuigt van een stoutmoedige zelfrelativering van De Keersmaeker. Misschien is het ook een verwijzing naar de gangbare muziekpraktijk in de 18de eeuw. Concerten waren vooral ontmoetingsplaatsen. Zien en gezien worden, met muziek op de achtergrond. Zelfs bij de grote Bach gebeurde dat.

Geen job

Bach schreef de zes Brandenburgse concerten allicht tussen 1708 en 1721. Hij noemde ze in het Frans 'Six concerts avec plusieurs instruments'. Het gaat om vrij werk van de componist, wat in zijn tijd heel uitzonderlijk was. Composities werden doorgaans op bestelling gemaakt. In 1721 stuurde Bach de composities naar Christiaan Lodewijk, de markgraaf van Brandenburg, een groot muzikliefhebber. Bach hoopte bij hem in dienst te kunnen treden, blijkt uit de begeleidende brief. Hij schrijft niets anders te wensen dan 'het vermogen om in uw meest waardige dienst te treden'. Bach kreeg de job niet. De markgraaf heeft de concerten nooit laten opvoeren. Hij heeft er nog spijt van.

De zes concerten zijn geschreven voor wisselende orkestbezettingen, vaak in voor die tijd gewaagde samenstellingen. Ze verschillen ook in verhouding tussen solopartijen en orkeststukken. Die diversiteit maakt

© ANNE VAN AERSCHOT

Soms zijn de bewegingen subtiel, soms zijn ze woest en hevig. In acrobatieën wordt nooit vervallen. Het gaat om soepele, haast achteloos uitgevoerde passen.

KORT

Anne Teresa De Keersmaeker koestert al haar leven lang een grote bewondering voor Johann Sebastian **Bach** (1685-1750). Het is de vijfde keer dat ze een choreografie op zijn muziek maakt. Dat is niet toevallig. Bachs muziek gaat vaak terug op eeuwenoude **dansmuziek**. Vorig jaar danste De Keersmaeker zelf nog op de cellosuites van de **Duitse componist**.

dat de concerten in toon en ritme variëren. Maar het gevoel van eenheid ontbreekt nooit. Musicologen hebben zich in de loop der jaren het hoofd gebroken over wat Bach met zijn concerten wilde aangeven. Een jubelzang op de goddelijke eeuwigheid, wordt wel eens gesuggereerd. Of aan de andere kant van het spectrum: een ode aan de opkomst van de Verlichting.

Rosas kiest geen kamp. De dansers tonen niets anders dan een meticuleuze expressie van hun lichaamstaal. Soms zijn de bewegingen subtiel, soms woest en hevig. Acrobatieën zijn het nooit. Het gaat om soepele,

haast achteloos uitgevoerde passen. Maar je mag er zeker van zijn dat over elke beweging lang is nagedacht. Dat de choreografie toch spontaan en natuurlijk oogt, toont het metier van De Keersmaeker. De dansers nemen steeds één instrument of een groep van instrumenten voor hun rekening. Je komt ogen te kort om het allemaal in een oogopslag te vatten. Maar het geheel is wat telt. Net zoals je in de muziek niet elk instrument apart gaat analyseren.

Trippen

Bach introduceerde in de concerten enkele muzikale nieuwigheden. Een daarvan is een klavecimbelsolo in het vijfde concerto. Bach gaat daarin als een waanzinnige tekeer, alsof hij aan het trippen was toen hij het schreef. De solo van de jonge Belgische danser Thomas Vantuycom is al even hypnotiserend. We vroegen hem na afloop in hoeverre hij inspraak in zijn solodans had. 'De krijtlijnen van de choreografie legt Anne Teresa vast. Daarbinnen is plaats voor eigen expressie. Er is lang nagedacht over de juiste strategie om de muziek van Bach te benaderen. De choreografie mocht nu eenmaal niet onderdoen voor zijn muziek. Maar het ging goed vanavond. Of je van Bach moet houden om erop te dansen? Dat weet ik niet. Maar het helpt wel. We hebben veel naar de muziek geluisterd.' (*lachje*)

De dansers van Rosas lijken orkestleden wier instrumenten toevallig hun lichamen zijn.

Het stuk heeft zijn première in de Volksbühne te danken aan onze landgenoot Chris Dercon, die er een jaar intendant was. In april 2018 werd hij na aanhoudend protest van een groot deel van de lokale cultuursector aan de kant geschoven. Maar de première van de zes Brandenburgse concerten bleef overeind. Het is een project van Rosas met verschillende coproducenten: de Volksbühne, B'Rock en De Munt. In oktober wordt de voorstelling opgevoerd in The Park Avenue Armory in New York. In januari vindt de Belgische première plaats in De Munt. Met vijftig voorstellingen wereldwijd is het een van de belangrijkste dansproducties van het seizoen.

Als we rond middernacht de Volksbühne verlaten, worden we aangeklampt door een Duitse vrouw. Een voormalige actrice in de Volksbühne, maakt ze snel duidelijk. Ze wil weten uit welk land we komen. 'België', antwoorden we. Waarna een tien minuten durende tirade tegen Chris Dercon volgt. 'Die verdomde (eigenlijk zei ze 'fucking') Belg heeft de Volksbühne kapotgemaakt. Dit was het beste theaterhuis van Duitsland. En wat krijgen we nu? Dans! En klassieke muziek! Schrijf dat maar. Dat het een schande is.'

De zes Brandenburgse concerten van Rosas en B'Rock komen in januari naar België.

EXPO

Binnenwandelen in de schilderijen van Van Gogh

In de beurs van Brussel loopt van 10 oktober tot 6 januari de virtuele expo 'Van Gogh - The Immersive Experience'. Een klank- en lichtspektakel in 360 graden neemt de kunstliefhebbers mee op een parcours van wereldbekende schilderijen en vertrouwde beelden van Vincent van Gogh. Het leven van de Nederlandse meester-schilder komt eveneens aan bod via de geheimen uit de brieven die hij schreef aan zijn broer of die dateren uit zijn periode in een klooster in de Franse stad Arles.

HOCKNEY MOET 80 MILJOEN DOLLAR OPBRENGEN

Bij Christie's in New York is gisteren het 'Portrait of an Artist (Pool with Two Figures)' van David Hockney voorgesteld. Het werk wordt in november geveild. Het is op 80 miljoen dollar geschat. © AFP

BOEK

'Max, Mischa & het Tet-offensief' krijgt literatuurprijs

De Europese Literatuurprijs 2018 van het Nederlands Letterenfonds gaat naar de Noorse auteur Johan Harstad en zijn Nederlandse vertalers Edith Koenders en Paula Stevens voor de roman 'Max, Mischa & het Tet-offensief'. Het boek vertelt het verhaal van Max Hansen die gefascineerd is door de Vietnamoorlog. 'Het is een overrompelende roman die de lezer meesleurt in de achterbaan van de recente geschiedenis, oordeelt de jury onder leiding van Anna Enquist. De prijs wordt op 31 oktober uitgereikt.

Ik ben er helemaal niet voor om films of kunstwerken te verbieden omdat ze een wereldbeeld reflecteren dat achterhaald is of gevaarlijke ideeën bevat.

REGISSEUR
SPIKE LEE,
in Focus Knack

TELEVISIE

'Down the road' en 'Sorry voor Alles' winnen Gouden Roos

De Eén-programma's 'Down the road' en 'Sorry voor alles' hebben gisteravond in Berlijn een Gouden Roos gewonnen. 'Down the road', waarin Dieter Coppens op een reis zes mensen met het syndroom van Down volgt, won in de categorie reality and factual. 'Sorry voor alles', genomineerd in de categorie game show, volgt een maand lang een gewone Vlaming met een verborgen camera. Slechts drie Vlaamse programma's kregen eerder een prestigieuze Gouden Roos: 'Wat Als?', 'Benidorm Bastards' en 'De Mol'.